

**КУРС «СІМЕЙНІ ЦІННОСТІ»: ВПРОВАДЖЕННЯ У НАВЧАЛЬНО-
ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС ТА ВИРОБЛЕННЯ СПІЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ
ПІДГОТОВКИ МОЛОДІ ДО ПОДРУЖНЬОГО ЖИТТЯ**

*Корецька Леся Володимирівна, начальник відділу організації виховної роботи
Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України*

*Прит Віктор Іванович, голова Міжнародної громадської організації «Рада
Сімей України»*

*Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України разом з
Інститутом проблем виховання Національної академії педагогічних наук за підтримки
Міжнародної громадської організації «Рада Сімей України» впроваджують предмет
«Сімейні цінності» в загальноосвітніх школах України.*

*Мета предмета – формування у старшокласників духовно-моральної основи,
що базується на усвідомленому прагненні людини проживати радісне і щасливе життя,
ефективно розвиватися в парі й у сім'ї та мати гармонійні стосунки з дітьми, батьками,
з усім родом.*

На сьогодні в рамках цього проекту були розроблені, прийняті та затверджені:

1. Концепція сімейного виховання в системі освіти України «Щаслива родина», схвалена Вченою радою Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України (протокол № 9 від 14 листопада 2012 року).
2. Комплекс навчальних програм сімейного виховання «Сімейні цінності» для 8–9 класів (9, 17, 35, 70 годин) [О. В. Мельник (кер. авт. кол.), Т. В. Кравченко, Л. В. Канішевська, Г. Г. Ковганич, В. І. Кириченко, Л. В. Корецька, В. І. Прит], схвалений для використання у загальноосвітніх навчальних закладах (лист Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України від 03.07.2012 р. № 14.1/12-Г-156). Програми «Сімейні цінності» були рекомендовані для впровадження як курс за вибором/факультатив листом МОН України від 02.04.2013 р. № 1/9-235 до Міністерства освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, департаментів (управлінь) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій.
3. Навчально-методичний посібник до навчальної програми «Сімейні цінності» (35 годин) для педагогічних працівників [В. І. Прит, С. І. Тесленко, З. В. Охрименко,

Л.В. Корецька], схвалений для використання у загальноосвітніх навчальних закладах (лист Інституту інноваційних технологій і змісту освіти МОН України від 15.05.2013 р. № 14.1/12-Г-166) на українській і російській мовах.

4. Підготовлений до схвалення робочий зошит до навчальної програми «Сімейні цінності» (35 годин).

На базі міських та обласних Інститутів післядипломної педагогічної освіти (ІППО) проведені семінари-практикуми з підготовки класних керівників, психологів, соціальних педагогів, вчителів з різних областей України до викладання курсу за вибором «Сімейні цінності» в загальноосвітніх школах:

у м. Запоріжжя з 19 по 23 серпня 2013р. на базі ЗОППО (100 учасників);

у м. Києві з 6 по 8 листопада 2013р. на базі ІППО Київського Університету ім. Б. Грінченка (50 учасників), на базі КМЦ «Родинний дім» - 30 учасників

з 16 по 18 грудня 2013р. відбувся семінар-практикум у м. Рівне на базі РОППО (50 учасників);

з 12 по 14 лютого 2014р. проведено семінар-практикум у м. Донецьк на базі ДОППО (50 учасників), з 16 по 18 квітня 2014р. - 55 учасників.

з 08 по 10 квітня 2014р. проведено семінар-практикум у м. Миколаїв на базі МОППО (40 учасників).

У роботі зазначених вище семінарів взяли участь класні керівники, практичні психологи, соціальні педагоги загальноосвітніх і позашкільних навчальних закладів України.

Учасники семінару взяли участь у практичних та теоретичних заняттях з вивчення особливостей викладання курсу «Сімейні цінності».

Присутні наголосили на важливості обговорення з підлітками питань побудови сімейно-родинних відносин, визначення мотивів і принципів створення сім'ї та планування сімейного бюджету.

По закінченню навчання учасники отримали сертифікати, які засвідчують готовність педагогів до практичного впровадження курсу «Сімейні цінності».

Ми, тренери семінарів-практикумів, розкриваємо структуру та змістове наповнення курсу «Сімейні цінності», надаємо методичні рекомендації щодо впровадження даного курсу в навчально-виховний процес. Даний курс розрахований на широку аудиторію: класних керівників, практичних психологів, соціальних педагогів

загальноосвітніх і позашкільних навчальних закладів, викладачів вищих навчальних закладів. Цей курс буде корисний і для батьків та сприятиме їх саморозвитку.

Що дає даний курс? В першу чергу, ми ознайомлюємо педагогів із нормативною та організаційною підтримкою розвитку сімейного виховання в системі освіти України.

Надалі в процесі тренінгу педагоги розкривають поняття людина (тобто чоловік і жінка), дають відповідь на питання: який сенс життя?, усвідомлюють, що сенс життя полягає в розвитку людини та набутті певного досвіду.

Наше суспільство має усвідомити, що людина народжується за своєю природою не задля страждань. Ми не звикли бути щасливими, ми звикли бути нещасливими: спочатку матеріальна складова, здоров'я, врода, визнання, а вже потім щастя. Це як пити із зашкарублої чашки, коли в серванті стоять новісінькі сервізи «на потім». За вікном дощ, дуже гарячий чай... Все це дає відчуття нещасливої людини. Ми не звикли бути щасливими тут і зараз. Отже, саме на перших заняттях піднімаються питання сенсу життя і розкриття поняття щастя.

Тепер щодо самої людини. Ще раз наголошуємо - чоловік і жінка – третього не дано. Ми прагнемо у Європу і дивуємося, чому іноді хлопця неможливо відрізнити від дівчини і навпаки. Чоловічоподібні жінки і жіночоподібні чоловіки. А звідки ж візьмуться діти? Так... Емансипована жінка це дуже добре. Але ж куди зникають чоловіки? Чи не полягає проблема в тому, що ми самі не бачимо різниці між чоловіками та жінками, між якостями, які притаманні чоловікам, а які є суто жіночими? Так, ролями в сім'ї можна обмінюватися, але треба чітко пам'ятати: «Я це роблю для розвитку кращих своїх чоловічих або жіночих якостей».

Ми згадали поняття «Я». Не є секретом, що на перше місце людина має поставити саме себе. Не люблячи і не поважаючи себе, людина не зможе цією любов'ю поділитися з оточуючими. Система цінностей – ось наступний крок у вивченні даного курсу, де присутні «я», чоловік + дружина, простір любові, діти, батьки (рід), творча реалізація, друзі, домашні тварини і таке інше. В часовому просторі ці поняття можуть перетинатися, але там, де на першому місці у жінки стоять діти, чоловік не може відчувати себе щасливим. Там, де губиться поняття «я», там губиться все. Там, де робота важливіша за дружину, - відсутня гармонія.

Курс «Сімейні цінності» передбачає ознайомлення із законодавством України про шлюб та сім'ю, функціями сім'ї, і головне - розкриває мотиви створення сім'ї (з якою метою, навіщо створюється сім'я), її принципи (що потрібно робити для того, щоб сім'я була міцною, аби фундамент цієї будівлі не захитався). «Люби ближнього

свого, як самого себе, я створюю свою сім'ю, аби віддавати більше, я одружуюсь (виходжу заміж), аби розвиватися і розвивати свої найкращі чоловічі (жіночі) якості. Ось те основне, що має усвідомлювати молоде подружжя, сідаючи у сімейний човен: «Чи зможу я з цією людиною надалі розвиватися?».

Ну і звичайно, поняття чесності, дружби і, нарешті, любові. На сьогодні виявляється основна проблема сучасного суспільства – це відсутність чесності. Нечесність присутня у політиці, у стосунках між людьми, між дружиною і чоловіком і навіть між батьками і дітьми. Під час вивчення курсу розкриваються поняття справедливості, правдивості, відкритості, щирості і, як підсумок, рівнів чесності: від чесності у відношенні до самого себе до чесності по відношенню до всіх. Справжня відвертість між люблячими дружиною і чоловіком – це запорука щасливого життя.

Сім'я не може бути стовідсотково повноцінною, якщо в ній відсутнє поняття дружби. Адже, дружба можлива лише між рівними. Справжній союз чоловіка і дружини можливий лише між рівноправними, рівними чоловіком і дружиною.

Поняття любові нерозривно пов'язано із поняттям свободи. Свобода - це не анархія, це не розпушта. Свобода – це право вибору. «Я поважаю твій вибір, роби його і лише після того, як ти його зробиш, я зроблю свій». Розвиток простору любові прямопропорційно залежить від розвитку свободи і навпаки.

У сімейному житті важливо бути розсудливим і приймати мудрі рішення. Мудрість – це розум, наповнений любов'ю (Володимир Даль).

Любов розглядається не лише як почуття, а вже як енергія, яка створює і об'єднує. Тобто, в більш широкому розумінні цього поняття. В любові народжуються діти, з любов'ю легше виконується будь-яка робота; коли людина живе в любові, вона менше хворіє; в любові людина є щасливою. Любити всіх людей – це справжнє мистецтво. Безумовна любов вчить любити всі прояви світу. Вона народжує свідоме ставлення до життя. Відомий усім вислів Василя Сухомлинського: «Людину ми створюємо любов'ю — любов'ю батька до матері й матері до батька, любов'ю батька і матері до людей, глибокою вірою в красу та гідність людини. Прекрасні діти виростають у тих сім'ях, де батько й мати по-справжньому люблять одне одного і в той же час люблять та поважають людей». Вивчаючи це поняття, ми не забуваємо про психологічні аспекти гармонії любові: розум, серце, ерос – це ті складові прояву любові, які у стосунках у подружжі мають бути розкриті повною мірою. Знаючи мови любові за Гарі Чепменом, можна уникнути непорозумінь в парі, які часто пов'язані з тим, що люди по-різному розуміють і виражають свою любов.

Під час вивчення курсу вивчається також і побутова культура у сімейних взаєминах: сімейний бюджет, його типи. Гроші розглядаються як еквівалент вкладеної якісної праці, еквівалент продукту любові, якою людина ділиться через свою діяльність, своє ремесло. І звичайно, психологія сімейних відносин, погляд на конфліктні ситуації під різними кутами та способи їх вирішення.

Людині іноді необхідно знаходити час для самої себе – так би мовити, здоровий егоїзм. Час зупинитися від вічної гонитви за грошима, подивитися на себе в дзеркало і замислитися, хто вона є. Міністр освіти і науки України Сергій Квіт зазначив, що освіта – це основа для всебічного розвитку держави і суспільства. Треба навчити людину вчитися – це основний гуманітарний крок. Структура та змістове наповнення курсу «Сімейні цінності» дає змогу ці питання вирішувати.

Сьогодні більшість батьків не в змозі дати повноцінне виховання дитині. Шалений ритм життя та напружений робочий графік батьків створили ціле покоління дітей, що страждають від браку уваги. Іноді приділити дитині 30 хвилин є проблемою. Даний курс допоможе учням у майбутньому бути свідомими батьками, готовими до подолання труднощів у сімейному житті; навчить по-справжньому любити дитину, берегти та зміцнювати сім'ю.

У цьому навчальному році предмет «Сімейні цінності» вже впроваджено як курс за вибором/факультатив у ряді загальноосвітніх шкіл України. У педагогів предмет "Сімейні цінності" викликає позитивну оцінку, інтерес і бажання впроваджувати його в практику, однак у шкільному навчально-виховному процесі гостро стоїть питання виділення годин для подібного факультативу і на сьогодні слід теоретично обґрунтувати та розробити систему заходів поетапного впровадження курсу за вибором «Сімейні цінності» у загальноосвітніх навчальних закладах України.

Для здійснення підготовки педагогічних колективів навчальних закладів потрібно передбачити під час курсової перепідготовки всіх категорій педагогічних працівників включення спецкурсів за відповідною програмою та інші заходи, які сприятимуть підготовці педагогічних працівників для впровадження зазначеного курсу за вибором у загальноосвітніх навчальних закладах.

З метою поширення практики підготовки молоді до подружнього життя та формування відповідального батьківства «Сімейні цінності» слід відпрацювати алгоритми взаємодії науковців і педагогів загальноосвітніх навчальних закладів та здійснити комплексний моніторинг ефективності впровадження у загальноосвітніх навчальних закладах даного курсу за вибором.

Ми сподіваємося, що запровадження нової навчальної програми дозволить уникнути багатьох проблем у майбутньому. Освіта має допомагати будувати людину.

Підсумовуючи, ще раз наголошуємо: сім'я – це основа суспільства. Саме в сім'ї, де панує любов і взаємоповага, де належна увага приділяється вихованню дитини, виростає гідний громадянин своєї країни.